

УДК 332.64(477.51)

ЯКІСНА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ ПРИЛУЦЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «БОГДАНІВСЬКЕ»)

Хитренко Т.Ф., науковий співробітник
Інституту агроекології і природокористування НААН
Ридей Н.М., д.пед.н., професор,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Проведено еколого-агрохімічне оцінювання земель ТОВ «Богданівське» Прилуцького р-ну Чернігівської обл. У ході геоморфологічного аналізу ґрунтового покриву визначені типи ґрунтів. Здійснено якісне оцінювання ґрунтового покриву у ході бонітування, встановлено, що на досліджуваних територіях переважають ґрунти середньої якості. Визначено, що рівень забрудненості ґрунтів за переважною кількістю показників знаходиться у межах норм, проте вміст рухомих форм свинцю перевищує ГДК. Рекомендовано на даних ділянках вирощувати технічні (олійні) та енергетичні культури.

Ключові слова: еколого-агрохімічна оцінка, агрофізичні, фізико-хімічні та агрохімічні показники, ґрунтовий покрив, клас якості.

Хитренко Т.Ф., Ридей Н.М. Качественная оценка земель Прилуцкого района Черниговской области (на примере ООО «Богдановское»)

Проведено еколого-агрохімічне оцінювання земель ООО «Богдановское» Прилуцького району Чернігівської обл. В ході геоморфологічного аналізу ґрунтового покриву визначені типи ґрунтів. Здійснено якісне оцінювання ґрунтового покриву у ході бонітування, встановлено, що на досліджуваних територіях переважають ґрунти середньої якості. Визначено, що рівень забрудненості ґрунтів за переважною кількістю показників знаходиться у межах норм, проте вміст рухомих форм свинцю перевищує ГДК. Рекомендовано на даних ділянках вирощувати технічні (масляні) та енергетичні культури.

Ключевые слова: еколого-агрохімічна оцінка, агрофізичні, фізико-хімічні та агрохімічні показники, ґрунтовий покрив, клас якості.

Khitrenko T., Ridei N. Qualitative evaluation of land in Pryluky district, Chernihiv region (on the example of Bogdanivske ltd)

This paper deals with the ecological and agrochemical land valuation of Bohdanivske Ltd., Pryluky district, Chernihiv oblast. The author has defined the types of soils during the geomorphological analysis of the soil cover. Qualitative assessment of the soil cover was carried out in the course of boniting; it was found that the soils of average quality prevail on the territories studied. The study determined that soil contamination levels are within the norm limits by the majority of indicators, but the content of mobile forms of lead exceeds the MPC. It is recommended to grow industrial crops (oil) and energy crops on these areas.

Key words: environmental and agrochemical evaluation, agrophysical, physical, chemical and agrochemical indicators, soil cover, quality class.

Постановка проблеми. Стратегія державної екологічної політики України на період до 2020 року (2010) передбачає розвиток державної системи моніторингу навколишнього природного середовища; посилення державного екологічного контролю за об'єктами рекреаційного призначення, розвиток екологічного туризму та екологічно-орієнтованої рекреації. Згідно Концепції розвитку сільських територій (2015) передбачено розробку заходів та організаційно-управлінських рішень для розвитку рекреаційної та туристичної діяльності у сільській місцевості. Необхідною передумовою організації та розви-

тку даних видів діяльності є проведення екологічного моніторингу та оцінювання стану навколишнього середовища для забезпечення екологічної безпеки рекреантів. Одним із складових екологічного моніторингу та оцінки стану навколишнього середовища є агроекологічний моніторинг стану земель та ґрунтового покриву досліджуваної території та агроекологічне оцінювання земель для вирощування певних видів сільськогосподарських культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням еколого-агрохімічної паспортизації полів та земельних ділянок присвячені праці Созінова О.О. (1996); агроекологічного моніторингу та паспортизації сільськогосподарських земель – Патики В.П., Тараріко О.Г. (2002), якісній оцінці та паспортизації земель з використанням агроекологічного методу – Сірого А.І., Козлова М.В. (2002), агрохімічній паспортизації земель сільськогосподарського призначення – Лісового М.В., Бенцаровського Д.М., Рижука С.М. (2003) [2], оцінці придатності с.-г. земель України для створення екологічно чистих сировинних зон по виробництву продуктів дитячого та дієтичного харчування – Созінова О.О., Тараріко О.Г., Козлова М.В., Лапи М.А., Тараріко Ю.О., Палапа Н.В. та ін. (1998) [5], агроекологічному районуванню – Фурдичка О.І., Коніщука В.В., Єгорової Т.М., Мельник Н.Б. (2014) [4], методиці аналізу рекреаційно-туристських ресурсів – Бейдика О.О. (2001), визначенню рекреаційного навантаження на природні комплекси – Чижової В.П. (1977), Комарчук С.С., Шлапак А.В., Шлапак В.П., Яременко Л.П., Петрович О.З. та ін. (2003); в 2004 році Лісовим М.В., Балюком С.А., Полупаном М.І. та ін. розроблено ДСТУ 4288:2004 «Якість ґрунту. Паспорт ґрунтів»; в 2008 році Рідей Н.М., Мельничуком М. Д. та ін. - СОУ 73.10-37-694:2008 «Загальні вимоги до проведення екологічної паспортизації територій агросфери»; удосконаленню методології дослідження агроекологічного потенціалу земель – Рідей Н.М., Строкаль В.П., Горбатенко А.А. та ін. [3, 6].

Постановка завдання. Мета нашої роботи полягала в проведенні якісної оцінки ґрунтового покриву у ході агрохімічного, еколого-агрохімічного оцінювання для формування інформаційної бази даних агроекологічного оцінювання для вирощування сільськогосподарських культур. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: еколого-агрохімічне оцінювання у 8-ми та 11-ти пільних польових і 6-ти пільній кормовій сівозмінах, геоморфологічний аналіз ґрунтового покриву, якісне оцінювання ґрунтового покриву у ході бонітування.

Об'єкт досліджень – еколого-агрохімічне оцінювання земель ТОВ «Богданівське». Предмет – ґрунтовий покрив сільських територій ТОВ «Богданівське».

Виклад основного матеріалу дослідження. Землі ТОВ «Богданівське» розташовані у південній частині Прилуцького р-ну Київської обл. і підпорядковуються Богданівській сільській раді. Територія сільської ради межує із землями Даньківської, Малківської, Линовицької та Івківської сільських рад. Загальна площа ТОВ «Богданівське» становить 2175,3 га. Дана територія знаходиться в сприятливих ґрунтових та кліматичних умовах. Клімат території науково-дослідного господарства за агрокліматичним районуванням помірно теплий та зволожений. Вище описані умови забезпечують отримання високоякісних врожаїв, помірно зволожений клімат може забезпечити нормальний ріст та

розвиток традиційних для даної зони сільськогосподарських культур та їх вегетацію.

В рамках НДТ «Розробка програми збалансованого природокористування локальних агроєкосистем і наукове обґрунтування їх екологічної безпеки» (№ держреєстрації - 0109U000955), використовували методики агроєкологічного моніторингу та паспортизації сільськогосподарських земель (В.П. Пати́ка, О.Г. Тарарі́ко, 2002 р.), якісної оцінки та паспортизації земель з використанням агроєкологічного методу (А. І. Сі́рий, М. В. Козлов, 2002 р.), та ДСТУ 4288:2004 «Якість ґрунту. Паспорт ґрунтів».

У період проведення дослідження в ТОВ «Богданівське» було паспортизовано 30 досліджуваних ділянок загальною площею 2175,3 га. Всі ділянки знаходилися під ріллею, використовувались у 11-ти пільній, 8-ми пільній польових сівозмiнах та 6-ти пільній кормовій сівозмiні (рис. 1). Найбільш поширеними ґрунтами в господарстві є чорноземи типові вилугувані крупнопилуваті легкосуглинкові, що у відсотковому відношенні складають 68,5%, на другому місці – чорноземи типові вилугувані крупнопилуваті легкосуглинкові слабозмиті, площа яких займає 19,25% від загальної площі, на третьому місці – чорноземи типові глибокі слабогумусні крупнопилуваті легкосуглинкові, площа яких становить 12,25% (рис. 2)

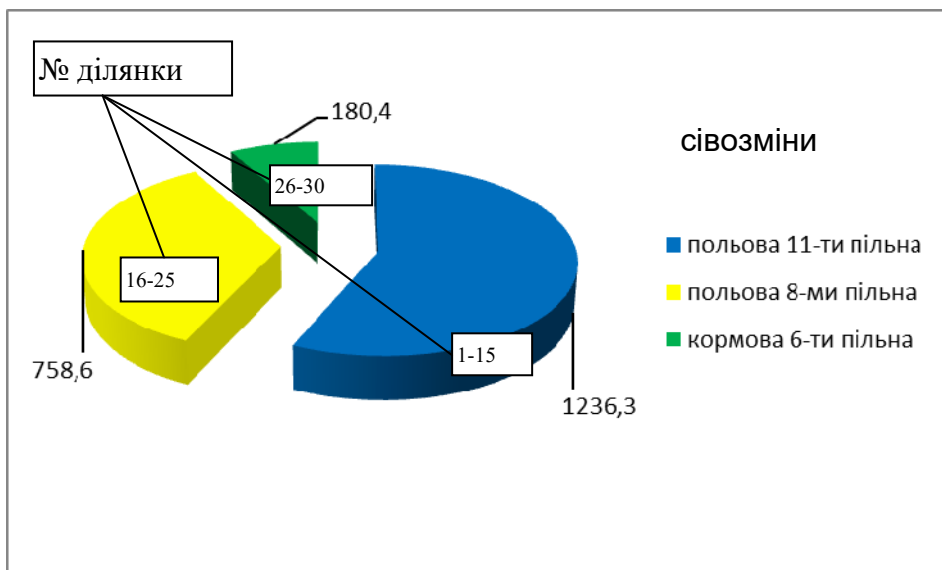

Рис. 1 Площа сівозмiн, у га

В ході досліджень проведена еколого-агрохімічна паспортизація полів та земельних ділянок, результати якої представлені у таблиці 1. Згідно керівного нормативного документу, агрохімічна оцінка якості ґрунтів проводиться агроєкологічним методом з використанням показників, що характеризують їх внутрішні властивості (агрофізичні, фізико-хімічні та агрохімічні), і виражається в балах. Вона визначає родючість ґрунтів та рівень їх окультуреності. До агрофізичних властивостей відносять рівноважну щільність ґрунту та макси-

мально можливі запаси продуктивної вологи (ММЗПВ), фізико-хімічні властивості ґрунтів характеризуються актуальною, обмінною і гідролітичною кислотністю, сумою ввібраних основ, до агрохімічних – вміст в орному шарі гумусу, поживних речовин та мікроелементів [1].

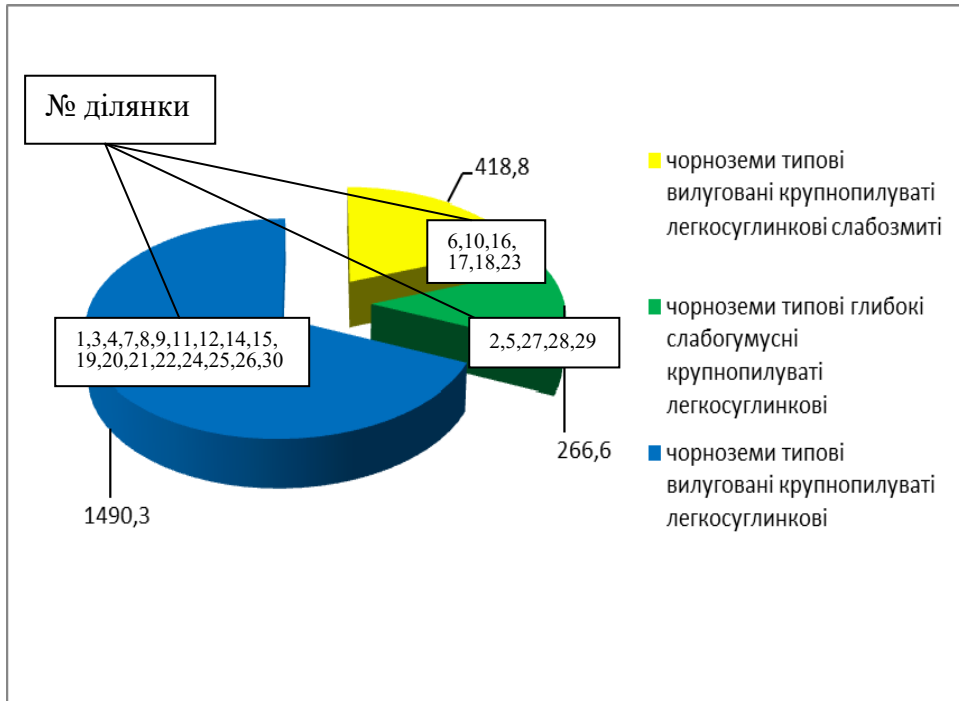

Рис. 2 Типи ґрунтів ТОВ «Богданівське», в га

Аналізуючи фізико-хімічні властивості досліджуваних ґрунтів, а саме за показниками обмінної кислотності, можна відмітити, що 804,4 га досліджуваної території (ділянки № 1,2,3,9,10,11,12,17,19,20,29,30) відносять до середньо кислих ґрунтів, переважна більшість яких використовується польовою 11-ти пільною сівозміною. Згідно градації оптимальних показників агроекологічної оцінки ґрунтового покриття (за працею В.В. Медведєва) показники обмінної кислотності ґрунтового покриття даних ділянок є допустимими для вирощування озимого жита, вівса, картоплі та льону-довгунця. Аналізуючи показники гідролітичної кислотності досліджуваних ділянок, встановлено, що ґрунти ділянок № 2, 9, 11, 12 (загальна площа – 314,1 га) відносяться до сильно кислих, тобто потребують першочергового вапнування. Ґрунти загальною площею 566,6 га (ділянки № 3, 5, 7, 8, 10, 14, 17, 29) за ступенем гідролітичної кислотності відносяться до середньокислих. Нейтральні та близькі до нейтральних ґрунти займають площу 650 га (ділянки № 6, 13, 16, 20, 21, 22, 25, 27, 28) дані умови є оптимальними для вирощування озимого жита, вівса, картоплі та льону-довгунця та допустимими для озимої пшениці, ячменю, кукурудзи, цукрового буряку і соняшнику.

Таблиця 1. Дані еколого-агрохімічної паспортизації земельних угідь ТОВ «Богданівське» (2012-2016 рр.)

№ ділянки	площа ділянки	Показники														
		Фізико-хімічні та агрохімічні										Рівень забруднення ґрунтів				
		Кислотність: гідролітична, мг-екв/100 г	Обмінна, рНсол.	Сума ввібраних основ, мг-екв/100 г ґрунту	Вміст в орному шарі гумусу, %	Вміст азоту, що легко гідролізується, мг/кг (метод Корніфольда)	Вміст рухомого фосфору, мг/кг (метод Чирикова)	Вміст обмінного калію, мг/кг (метод Чирикова)	Вміст рухомих форм мікроелементів (мг/кг): мідь	цинк	кобальт	Вміст рухомих форм важких металів (мг/кг): кадмію	свинцю	Залишки пестицидів (ДДТ і його метаболіти)	Щільність забруднення радіонуклідами (Кі/км ²): цезій-137	стронцій-90
польова 11-ти пільна																
1	80,2	3,05	5	18	3,07	112	96	80	4,38	6,42	1,69	0,18	5,74	0	0,06	0,07
2	55,6	5,85	4,8	14	2,85	101	95	90	3,93	5,46	1,78	0,08	3,94	0	0,06	0,03
3	39,9	4,23	4,9	13	2,79	87	84	78	3,73	4,33	1,35	0,14	6,08	0	0,06	0,03
4	88,7	3,4	5,5	14	2,43	108	111	120	4,61	6,33	2,93	0,2	6,24	0	0,06	0,03
5	128,5	4,05	5,1	15,5	3,24	105	101	119	3,8	5,49	1,86	0,18	5,24	0	0,13	0,04
6	116,6	2,57	5,4	15	2,4	88	83	96	3,81	4,73	2,83	0,14	6,16	0	0,06	0,03
7	103,7	4,23	5,1	13	2,62	87	87	66	3,73	4,33	1,35	0,14	6,08	0	0,06	0,04
8	103,1	4,71	5,1	14	2,12	91	84	55	3,81	4,76	2,04	0,16	6,31	0	0,06	0,04
9	86,1	5,85	5	17	2,72	101	104	81	4,83	6,78	1,57	0,13	7,08	0	0,06	0,04
10	19	4,71	4,9	15	2,99	99	92	104	3,94	5,11	1,73	0,1	7,09	0	0,06	0,04
11	51,6	5,03	4,9	17	3,15	112	87	86	4,33	5,66	1,53	0,1	4,55	0	0,06	0,04
12	120,8	5,25	4,8	19	3,13	119	92	67	4,36	5,82	1,53	0,09	5,85	0	0,06	0,03
13	122,8	2,98	5,4	29	3,09	101	109	79	4,35	5,86	1,68	0,18	6,35	0	0,13	0,04
14	61,9	4,23	4,9	17	2,96	111	90	72	3,98	6,21	2,18	0,12	6,45	0	0,13	0,04
15	57,8	3,48	5,1	19	3,34	105	130	65	3,5	5,8	2,84	0,1	4,59	0	0,13	0,04
польова 8-ми пільна																
16	30,2	0,8	5,7	34	2,49	85	88	97	3,81	5,3	1,91	0,1	4,92	0	0,06	0,03
17	58,6	4,71	5,3	18	3,22	137	92	98	3,85	5,01	2,91	0,14	6,31	0	0,13	0,05
18	91,6	3,13	5,6	19	2,88	70	95	107	3,2	3,94	2,32	0,13	5,98	0	0,13	0,04
19	84,9	3,79	5	18	2,9	98	120	118	4,44	5,6	2,14	0,14	5,91	0	0,13	0,04
20	102,8	2,74	5	15	2,83	92	90	92	3,67	5,4	1,45	0,12	5,68	0	0,06	0,03
21	102,8	2,46	5,3	22	2,81	99	111	83	3,98	6,44	2,78	0,16	6,37	0	0,06	0,02
22	102,8	0,54	6,2	35	2,9	98	167	141	4,28	6,72	2,85	0,26	6,17	0	0,06	0,03
23	102,8	3,05	5,5	19	3,06	95	146	146	4,44	5,97	4,18	0,18	6,53	0	0,13	0,04
24	40,3	3,4	5,3	15	2,76	90	142	110	3,68	5,3	3,41	0,15	4,96	0	0,06	0,03
25	41,8	2,74	5,4	17	3,03	99	130	99	4,2	5,82	2,41	0,08	4,98	0	0,06	0,03
кормова 6-ти пільна																
26	48,6	3,4	5,1	12	2,41	88	92	67	3,2	5,2	2,28	0,13	4,98	0	0,13	0,04
27	18,8	2,21	5,5	19	2,94	101	144	89	3,62	5,86	2,18	0,1	6,17	0	0,13	0,04
28	11,4	2,57	5,6	16	3,39	101	111	126	3,73	5,2	2,5	0,16	6,09	0	0,13	0,04
29	51,9	4,71	5	15	3,75	132	158	151	4,05	6,75	2,23	0,14	5,68	0	0,13	0,04
30	49,7	3,56	5	13	3,04	94	99	97	3,44	5,55	0,77	0,09	5,13	0	0,13	0,04

Грунтовий покрив досліджуваних ділянок має низький рівень забезпеченості гумусом (за Гришиною Л.А., Орловим Д.С.) усереднене значення вмісту гумусу становить 2,91%. Вміст гумусу більше 3% визначений на ділянках № 1, 5, 11-13, 15, 17, 23, 25, 28-30, що є оптимальною умовою для вирощування озимого жита, вівса, картоплі та льону-довгунця та допустимою для решти сільськогосподарських культур.

Вміст азоту, що легко гідролізується визначали методом Корнфільда і встановили дуже низький і низький рівень забезпеченості. Рухомий фосфор визначали методом Чирикова, рівень забезпеченості елементом на досліджуваних ділянках середній (№ 1-3, 6-8, 10-12, 14, 16-18, 20, 26, 30), підвищений (№ 4, 5, 9, 13, 15, 19, 21, 23-25, 27, 28) та високий (№ 22, 29). Дані показники є відповідно допустимими та оптимальними для вирощування озимих пшениці та жита, ячменю ярого та льону довгунця. Рівень забезпеченості обмінним калієм (визначали методом Чирикова) на досліджуваних ділянках № 1, 3, 7, 8, 12-15, 26 (загальна площа 738,8 га) – середній; підвищений рівень даного показника спостерігався на ділянках № 2, 4-6, 9-11, 16-21, 24, 25, 27, 30 (загальна площа – 1167,6 га); високий рівень обмінного калію в ході досліджень було виявлено на ділянках № 22, 23, 28, 29 (сукупна площа 268,9 га). Середній рівень забезпеченості ґрунтового покриву обмінним калієм є допустимим для вирощування озимих пшениці та жита, ярого ячменю, вівса, кукурудзи на зерно та льону-довгунця. Підвищений рівень обмінного калію є оптимальним для вирощування вище перелічених культур та допустимим для вирощування таких технічних культур, як цукровий буряк, соняшник і картопля.

Забезпеченість досліджуваних ділянок рухомими формами мікроелементів оцінювали за такими мікроелементами як мідь, цинк та кобальт. Забезпеченість міддю на переважній більшості досліджуваних ділянок (26 із 30, площею 1812,8 га) середня, висока лише у ґрунтовому покриві ділянок № 4, 9, 19 і 23 (площа 362,5 га). Вміст рухомих форм цинку на досліджуваних ділянках дуже низький (№ 18), низький (№ 2, 3, 5-8, 10-13, 15-17, 19, 20, 23-28, 30) та середній (№ 1, 4, 9, 14, 21, 22, 29). Забезпеченість ґрунтового покриву рухомими формами кобальту коливається від дуже низької (№ 30) до дуже високої (№ 23). Загалом переважає ґрунт із середнім рівнем забезпеченості даним мікроелементом (№ 5, 6, 8, 14-16, 18, 19, 21, 22, 25-29, площа – 1052,7 га), низький рівень забезпеченості спостерігався на досліджуваних ділянках № 1-3, 7, 9-13, 20, а високий – на ділянках № 4, 17, 24.

Еколого-агрохімічну оцінку ґрунтового покриву досліджуваних територій проводили на основі показників вмісту рухомих форм важких металів, зокрема кадмію та свинцю, залишків пестицидів (ДДТ і метаболіти та гексахлоран (сума ізомерів)) та щільності забруднення радіонуклідами (цезієм – 137 та стронцієм-90). Вміст рухомих форм кадмію у ґрунті досліджуваних ділянок коливається у межах 0,08-0,26 мг/кг, що не перевищує ГДК – 0,7 мг/кг. Проте вміст рухомих форм свинцю значно перевищує значення ГДК – 2 мг/кг, показники вмісту коливаються в межах 3,94-7,09 мг/кг, що відповідно у 2-3,5 рази перевищує гранично допустимі концентрації. Щільність забруднення радіонуклідами та залишками пестицидів визначалися Чернігівським центром «Облдержродючість» під час 9 туру обстеження у 2010 році.

Таблиця 2. Якісна оцінка ґрунтового покриття ТОВ «Богданівське» (2012-2016 рр.)

№ ділянки	площа ділянки, га	Еколого-агрохімічна оцінка		Оцінка земель	Агрономічна характеристика груп земель	Клас якості	Назва ґрунтів
		агрохімічний бал	еколого-агрохімічний бал				
22	102,8	70	66	Високої якості (хороші землі)	Добре забезпечені елементами живлення. Сприятливі фізико-хімічні і агрофізичні властивості. Знижують якість земель слабо виражені негативні властивості ґрунтів. Можна використовувати під с.-г. культури, пасовища, ліси, великі тваринницькі ферми, заповідники і для одержання природних продуктів харчування. Придатні для механізованого обробітку	IV	чорноземи типові вилуговані крупнопилуваті легкосуглинкові
4	88,7	61	51	Середньої якості (задовільні землі)	Помірна забезпеченість елементами живлення і продуктивно вологою. Якість земель знижують більш виражені негативні властивості ґрунтів (слабій і середній ступінь кислотності, солонцюватість і т.д.) та технологічні властивості земельних ділянок (розчленованість ярами та балками, еродованість та ін). Врожай коливається в широкій межі в залежності від окультурення. Вимагають заходів по усуненню негативних властивостей ґрунтів. Потребують заходів щодо поліпшення: висівання трав, вапнування, внесення добрив та регулювання водного режиму за допомогою контурних борозен, дренажних каналів, водовідводів і водо розподілів та ін.	V	чорноземи типові вилуговані крупнопилуваті легкосуглинкові
24	40,3	62	52				
25	41,8	61	51				
27	18,8	63	53				
28	11,4	66	60				
29	51,9	75	57				
1	80,2	57	43				
7	103,7	51	43				
9	86,1	56	43				
11	51,6	57	43				
12	120,8	56	43				
13	122,8	57	48				
14	61,9	55	42				
15	57,8	59	49				
19	84,9	62	47				
					Можуть бути використані під поширені сільськогосподарські культури при впровадженні інтенсивної агротехніки. Частина із них пристосовані також до специфічних	VI	чорноземи типові вилуговані крупнопилуваті легкосуглинкові

20	102,8	55	42	садових культур. Залежно від властивостей ґрунтів і місцевого клімату ці землі можуть бути придатними або малопродатними для лісів.		чорноземи типові вилуговані крупнопилуваті легкосуглинкові слабозмиті
21	102,8	57	48			
26	48,6	51	43			
30	49,7	58	44			
16	30,2	54	43			
17	58,6	61	45			
18	91,6	56	44			
23	102,8	68	50			
2	55,6	58	44			
3	39,9	52	40			
8	103,1	48	40	Низька забезпеченість елементами живлення, незадовільні реакції ґрунтового розчину, водно-повітряний та тепловий режими. Знижують якість середньо і сильно виражені негативні властивості ґрунтів, технологічні властивості земельних ділянок (схильність до ерозії, заболоченість, дрібно контурність, комплексність ґрунтового покриву і ін). Придатні під певні культури. Вимагають систематичного застосування підвищених доз добрив, заходів з меліорації, боротьбу з ерозією і т.д.	VII	чорноземи типові вилуговані крупно-пилуваті легкосуглинкові
6	116,6	53	39			
10	19	58	39			
5	128,5	44	37			
низької якості						
ті						
чорноземи типові вилуговані крупно-пилуваті легко суглинкові слабозмиті						
чорноземи типові глибокі слабо гу-мусні крупнопилуваті легкосуглинкові						

За їх даними залишки пестицидів (ДДТ і метаболіти та гексахлоран (сума ізомерів)) у ґрунтовому покриві досліджуваних ділянок – відсутні. Щільність забруднення цезієм-137 коливається в межах 0,06-0,13 Кі/км², стронцієм-90 – 0,02-0,07 Кі/км², що не перевищує допустимі норми. Підсумовуючи варто зазначити, що більшість показників на основі яких здійснювали аналіз рівня забрудненості досліджуваних ґрунтів знаходяться в межах норми, проте вміст рухомих форм свинцю у ґрунті перевищує ГКД. Відповідно на даних ділянках не можна вирощувати продукти для дитячого, дієтичного харчування, також вони є непридатними для виробництва органічної продукції та сировини за даним показником.

За власне проведеною еколого-агрохімічною оцінкою встановлені типи ґрунтів та визначено їх класи придатності для сільськогосподарського виробництва (таблиця 2). Переважна більшість ґрунтового покриву досліджуваних ділянок (загальною площею 1665,4 га) відносяться до середньої якості (задовільні землі V та VI класу). Дані землі мають обмеження для використання в землеробстві, зокрема при інтенсивній ерозії, розміщені на схилах 7-10 і більше градусів, поганому дренажу, високій ступені кам'янистості, низькій водоутримуючій здатності, частому затопленні, несприятливих кліматичних умовах. Можуть використовуватись для вирощування багаторічних трав або для сінокошіння. До земель високої якості (хороші землі IV класу) відноситься ґрунтовий покрив 1 ділянки (№ 22) площею 102,8 га, їх можна використовувати під с.-г. культури, пасовища, ліси, заповідники і для одержання природних продуктів харчування. Землі низької якості (VII клас) виявлені на 5 досліджуваних ділянках (№ 3, 5, 6, 8, 10) загальна площа яких становить 407,1 га. З екологічної точки зору, вирощування невибагливих сільськогосподарських культур на даних ґрунтах можливе при умові проведення інтенсивних агротехнічних заходів щодо поліпшення стану ґрунтового покриву. Варто зазначити, що низька якість ґрунтів даних ділянок зумовлена значним перевищенням гранично допустимої концентрації свинцю. Тому вважаємо за доцільне рекомендувати вирощувати на даних ділянках технічні культури, наприклад олійні (ріпак, соя, льон та ін.) для технічних потреб, або енергетичні – сорго, гірчак, топінамбур, просо лозове, деякі види верби і тополі, гібриди тютюну і щавлю, які використовуються як паливо.

Висновки. Проведено еколого-агрохімічне оцінювання земель ТОВ «Богданівське» Прилуцького р-ну Чернігівської обл. у 8-ми та 11-ти пільних польових і 6-ти пільній кормовій сівоzmінах, рівень забрудненості ґрунтів за переважною кількістю показників знаходиться у межах норм, проте вміст рухомих форм свинцю перевищує ГДК. Проведений геоморфологічний аналіз ґрунтового покриву, визначені типи ґрунтів, зокрема чорноземи типові вилуговані крупнопилуваті легкосуглинкові, чорноземи типові вилуговані крупнопилуваті легкосуглинкові слабозмиті, чорноземи типові глибокі слабогумусні крупнопилуваті легкосуглинкові. Здійснено якісне оцінювання ґрунтового покриву у ході бонітування, встановлено, що на досліджуваних територіях переважають ґрунти середньої якості (V і VI класи), проте близько 18,7 % (407,1 га) ґрунтового покриву – землі низької якості (VII клас, бал бонітету – 37-40). Відповідно на даних ділянках рекомендуємо вирощувати технічні (олійні) та енергетичні культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Керівний нормативний документ "Суцільний ґрунтово-агрохімічний моніторинг сільськогосподарських угідь України" Методика. Чинний з 1994.07.07. К.: 1994, 162с.
 2. Методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення / За ред. С.М. Рижуга, М.В. Лісового, Д.М. Бенцаровського. – К., 2003. – 64 с.
 3. Рідей Н.М., Строкаль В.П., Рибалко Ю.В. Екологічна оцінка агробіоценозів: теорія, методика, практика. – Х.: Вид-во «ОлдіПлюс». – 2011. – 568 с.
 4. Агроекологічне районування (методичні рекомендації) / В.В. Конішук, Т.М. Єгорова, Н.Б. Мельник; за наук. ред. О.І. Фурдичко. – К.: ДІА, 2014. – 44 с.
 5. Созінов О.О., Козлов М.В., Лапа М.А., Тараріко Ю.О., Палапа Н.В., Дегусаров А.Б., Саженьюк А.Д., Городній М.М. та ін. Оцінка придатності сільськогосподарських земель України для створення екологічно чистих сировинних зон і господарств по виробництву продуктів дитячого та дієтичного харчування: методичні рекомендації / за ред. О.Г. Тараріка. – К., 1998. – 58 с.
 6. Рідей Н.М., Строкаль В.П. Пропозиції щодо удосконалення методології дослідження агроекологічного потенціалу земель сільськогосподарського призначення // Журнал наукових праць Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Людина і довкілля. Проблеми неоекології». – Харків: ХНУ, № 2 (13), 2009. – С. 57-63
-